

Vímuefnaneysla ungs fólks í Mosfellsbæ

Niðurstöður rannsókna
meðal nemenda í
8., 9. og 10. bekk í Mosfellsbæ árið 2013

RANNSÓKNIR OG GREINING
Háskólanum í Reykjavík

© 2013 Rannsóknir & greining

<http://www.rannsoknir.is>

Rit þetta má ekki afrita með nokkrum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis Rannsókna & greiningar.

Efnisyfirlit

<i>Yfirlit yfir myndir</i>	4
<i>Yfirlit yfir töflur</i>	5
Inngangsorð	6
Aðferð og gögn	6
Þátttakendur og framkvæmd	6
Mælitæki	7
Vímuefnaneysla	8
Daglegar reykingar.....	8
Munn- og neftóbaksnotkun	10
Neysla áfengis um ævina	13
Ölvun síðastliðna 30 daga.....	13
Kannabisneysla	16
Neysla annarra ólöglegra vímuefna	18
Amfetamín	18
Sniff.....	19
Sveppir sem vímuefni	19
E tafla	20

Yfirlit yfir myndir

Mynd 1.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 1997 – 2013.....	8
Mynd 2.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2013.....	8
Mynd 3.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2013.....	9
Mynd 4.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2007, 2011 og 2013.....	10
Mynd 5.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2007, 2011 og 2013.	10
Mynd 6.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.	11
Mynd 7.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.	11
Mynd 8.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.	12
Mynd 9.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.	12
Mynd 10.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2007, 2011 og 2013.....	13
Mynd 11.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2013.	13
Mynd 12.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2013.	14
Mynd 13.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2013.	14
Mynd 14.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2013.....	16
Mynd 15.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2013.....	16
Mynd 16.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 – 2013.....	17
Mynd 17.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2011 og 2013.....	17
Mynd 18.	Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2011 og 2013.....	18
Mynd 19.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2013.....	18
Mynd 20.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2013.....	19
Mynd 21.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2013.....	19
Mynd 22.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2013.	20

Yfirlit yfir töflur

Tafla 1. Hlutfall nemenda í 10. bekk í grunnskólum Mosfellsbæjar, árin 2011 og 2013 sem hafa drukkið áfengi (stundum eða oft) á tilteknum stöðum 7

Tafla 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk í grunnskólum Mosfellsbæjar, árin 2011 og 2013 sem hafa drukkið áfengi (stundum eða oft) á tilteknum stöðum 15

Inngangsorð

Þessi úrvinnsla er hluti af samvinnulíkani Rannsókna & greiningar og Mosfellsbæjar. Í úttektinni gefur að líta niðurstöður rannsókna meðal nemenda í efstu bekkjum grunnskóla á Íslandi árið 2013. Gagnasöfnun fór fram með spurningalistakönnun í febrúarmánuði. Nú í ár er eingöngu horft til vímuefnanotkunar, þ.á.m. daglegra reykinga, munn- og neftóbaksnotkunar, ölvunardrykkju og neyslu ólöglegra fíkniefna. Allar myndir í þessari skýrslu standa sjálfstæðar og eru látnar tala sínu máli.

Samstarfsaðilar Rannsókna & greiningar eru fjölmargir en stuðningur mennta- og menningarmálaráðuneytisins við rannsóknirnar hefur gert það að verkum að velflest sveitarfélög í landinu nýta sér upplýsingar úr rannsóknunum þar sem greint er frá høgum og líðan barna og ungmenna á hverjum stað. Sem dæmi þá nýta sveitarfélög sem í búa milli 70 og 80% landsmanna sér niðurstöður rannsóknanna ár hvert til ákvarðanatöku í stefnumálum og aðgerðum sem lúta að börnum og ungmennum. Þá njóta um 70% nemenda landsins þess að unnar eru sértækar skólaskýrslur fyrir skólana svo skoða megi stöðu mála í viðkomandi skóla. Þá má geta þess að í þróun og framkvæmd Ungt fólk rannsókna hefur starfsfólk Rannsókna & greiningar og mennta- og menningarmálaráðuneytisins notið góðs af einstöku samstarfi við skólastjórnendur, kennara og nemendur í grunn- og framhaldsskólum landsins. Án samstarfs þessara aðila væru rannsóknirnar ekki framkvæmanlegar.

Aðferð og gögn

Þátttakendur og framkvæmd

Gögnin sem þessi skýrsla byggir á eru könnun sem lögð var fyrir alla nemendur í 8. – 10. bekk á Íslandi í febrúarmánuði árið 2013. Framkvæmd og úrvinnsla rannsóknarinnar var á vegum Rannsókna & greiningar í Háskólanum í Reykjavík. Spurningalistar voru sendir í alla skóla á landinu þar sem kennarar sáu um að leggja þá fyrir eftir skýrum fyrirmælum. Með hverjum spurningalista fylgdi ómerkt umslag sem þátttakendur settu listann í að útfyllingu lokinni. Ítrekað var fyrir þátttakendum að rita hvorki nafn né kennitölu á spurningalistana svo útilokað væri að rekja svörin til þeirra. Jafnframt voru þeir vinsamlegast beðnir um að svara öllum spurningunum eftir bestu samvisku og biðja um hjálp ef þeir þyrftu á að halda. Allir nemendur sem sátu í kennslustundum daginn sem könnunin fór fram svöruðu spurningalistanum. Samtals

fengust gild svör frá 3737 nemendum í 8. bekk og 3644 nemendum í 9. bekk og 3599 í 10. bekk (bekkur ótilgreindur: 68 einstaklingar). Heildarsvarhlutfall á landsvísu var 86,7%.

Mælitæki

Mælitæki rannsóknarinnar eru ítarlegir spurningalistar, fyrir nemendur í 8. -10. bekk, sem hafa verið þróaðir ár frá ári, fyrst af starfsfólki Rannsóknastofnunar uppeldis- og menntamála en á síðari árum af Rannsóknum & greiningu. Spurningarnar eru mótaðar af fagfólki í félagsvísindum þar sem farið er eftir ströngum kröfum um að þær geti af sér öruggar niðurstöður, að áreiðanleiki og réttmæti sé ávallt í fyrirrúmi.

Í töflu 1 má sjá fjölda þátttakenda í Mosfellsbæ, greint eftir bekkjum. Árið 2013 var heildarsvarhlutfall nemenda í Mosfellsbæ 84,4%. Svarhlutfallið var 78,8% í 10. bekk, 87,4% í 9. bekk og 87% í 8. bekk.

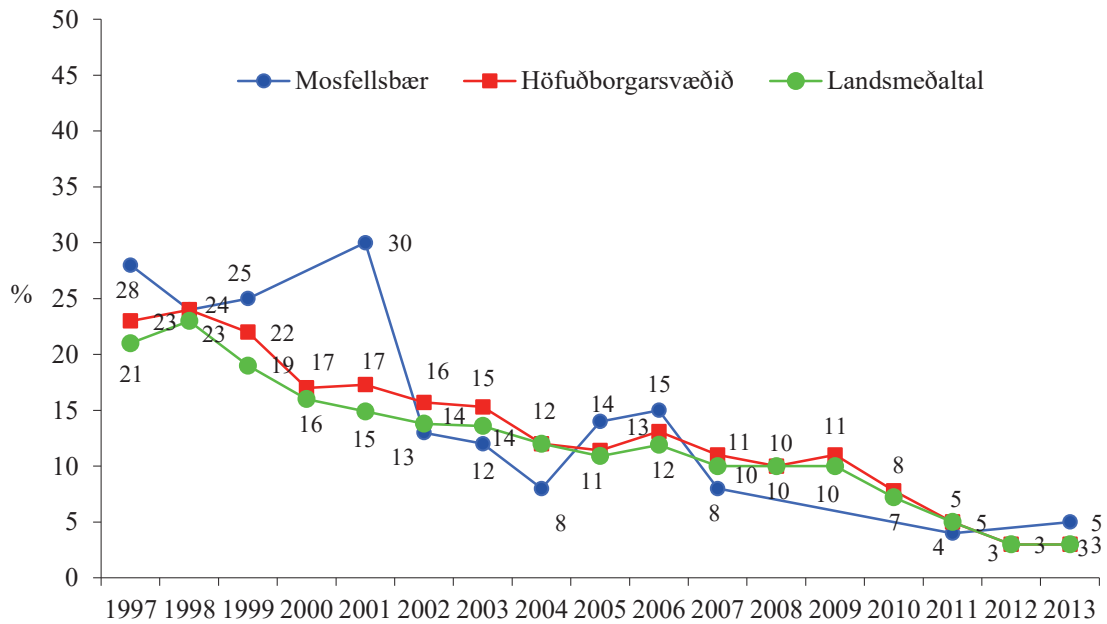
Tafla 1. Hlutfall nemenda í 10. bekk í grunnskólum Mosfellsbæjar, árin 2011 og 2013 sem hafa drukkíð áfengi (stundum eða oft) á tilteknum stöðum

	2013	2011	2007	2006	2005	2004	2003	2002
8. bekkur	120	120	123	79	116	*	104	93
9. bekkur	125	149	117	110	105	94	97	90
10. bekkur	112	106	84	93	101	90	82	78
Bekkur óskilgreindur	2	3	7					
Alls:	359	378	331	282	322	184	283	261

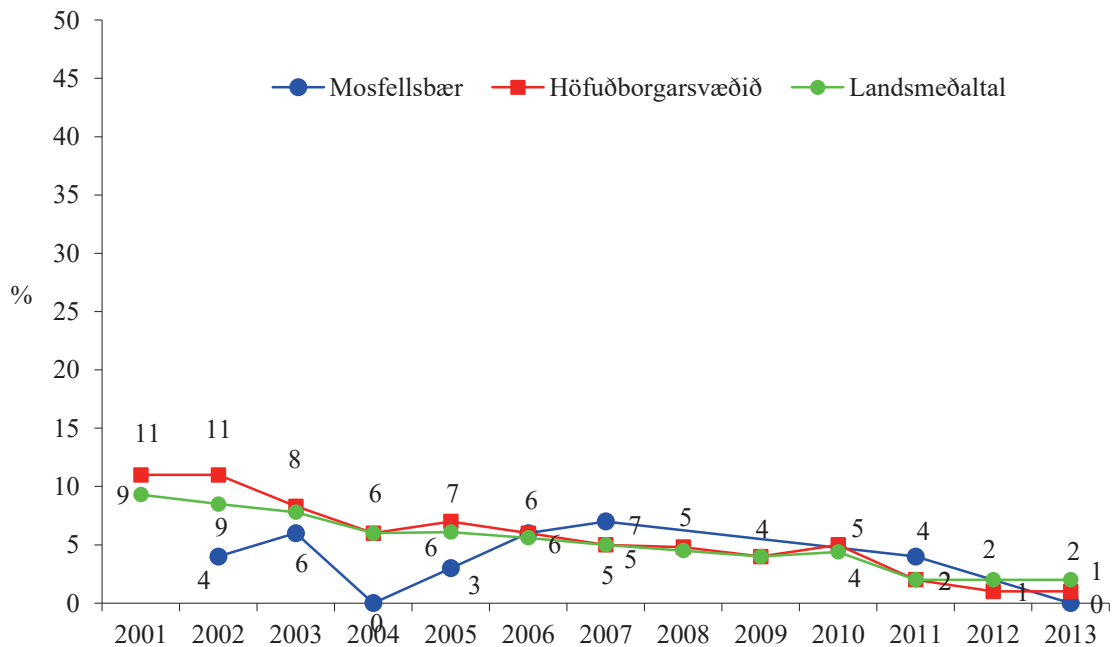
* Árið 2004 var könnunin ekki lögð fyrir nemendur í 8. bekk

Vímuefnaneysla

Daglegar reykingar

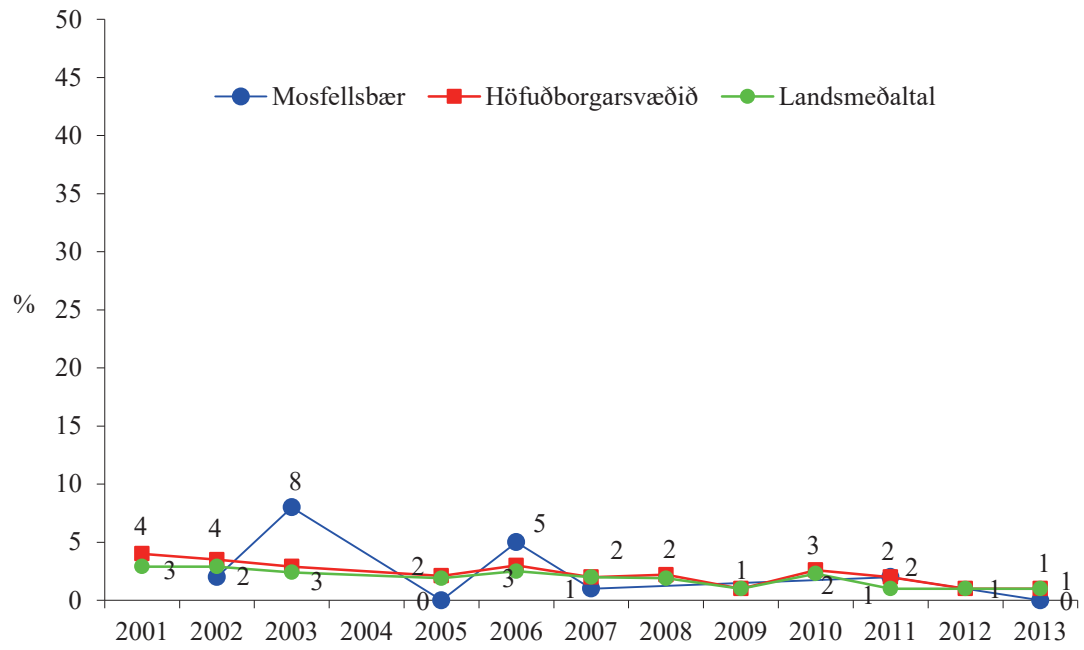

Mynd 1. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 1997 – 2013.

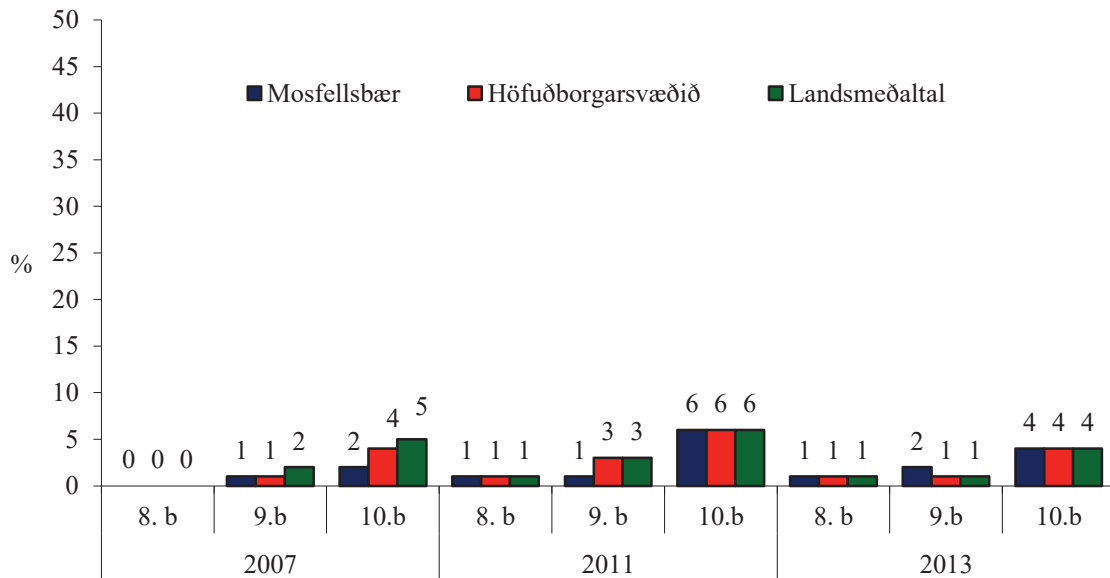
Mynd 2. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2013.

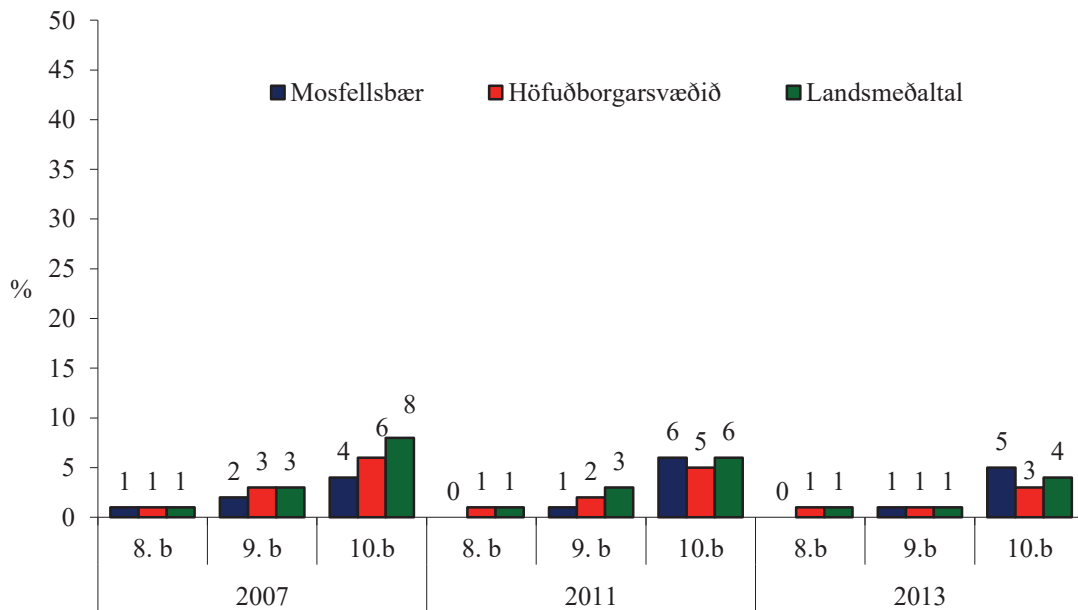

Mynd 3. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2013.

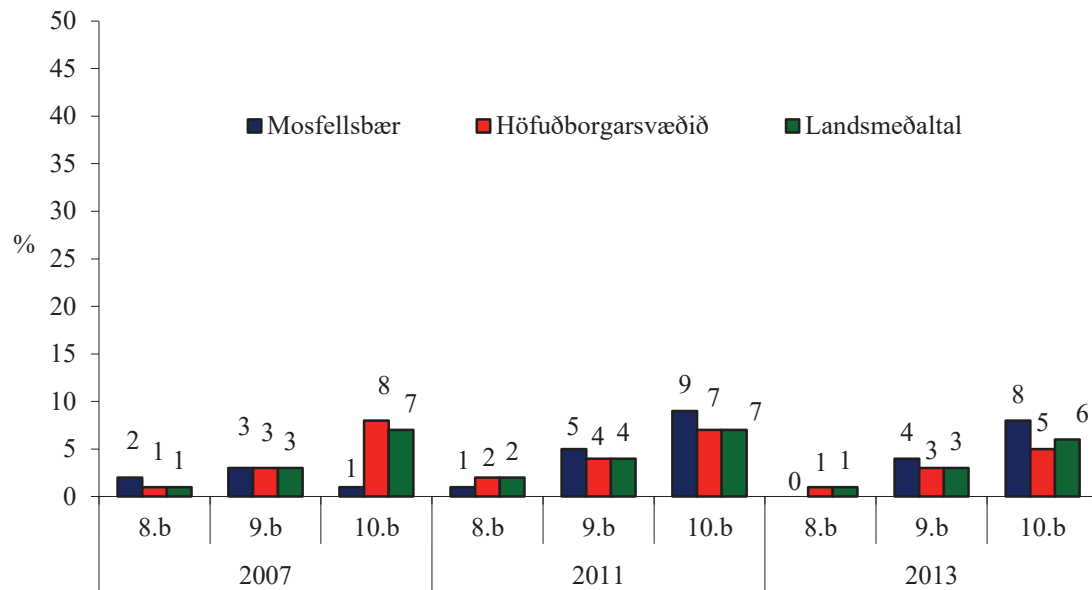
Munn- og neftóbaksnotkun

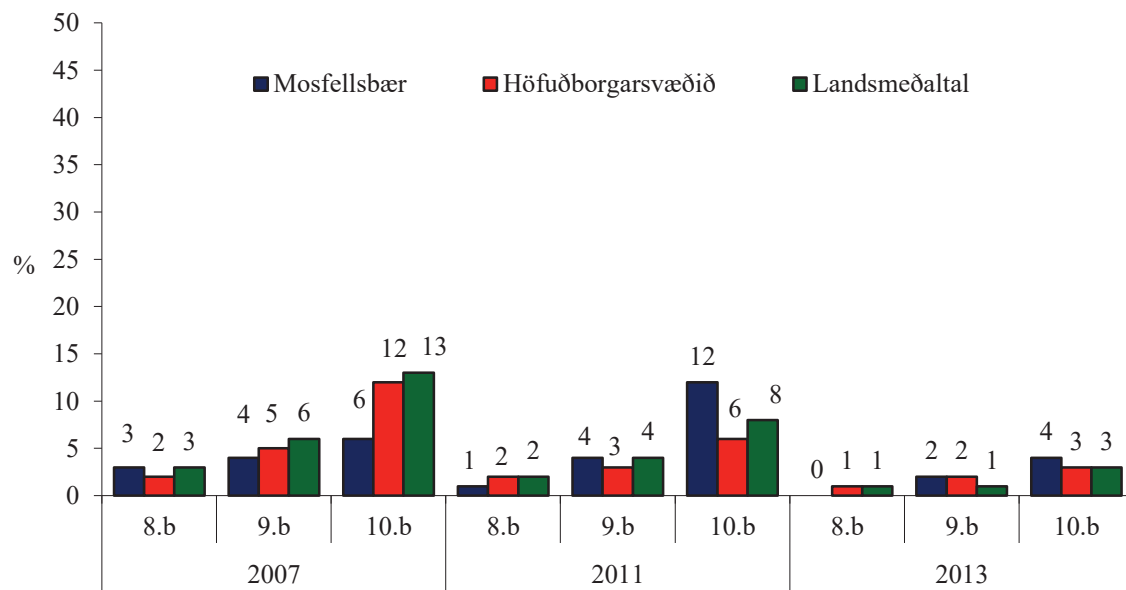
Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2007, 2011 og 2013.

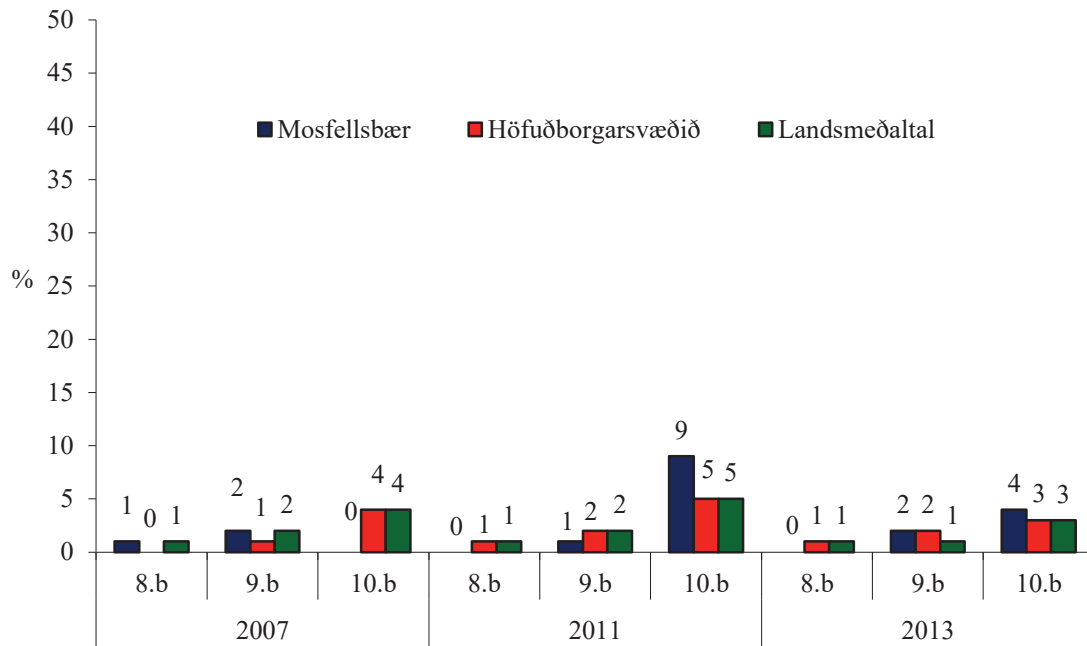
Mynd 5. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2007, 2011 og 2013.

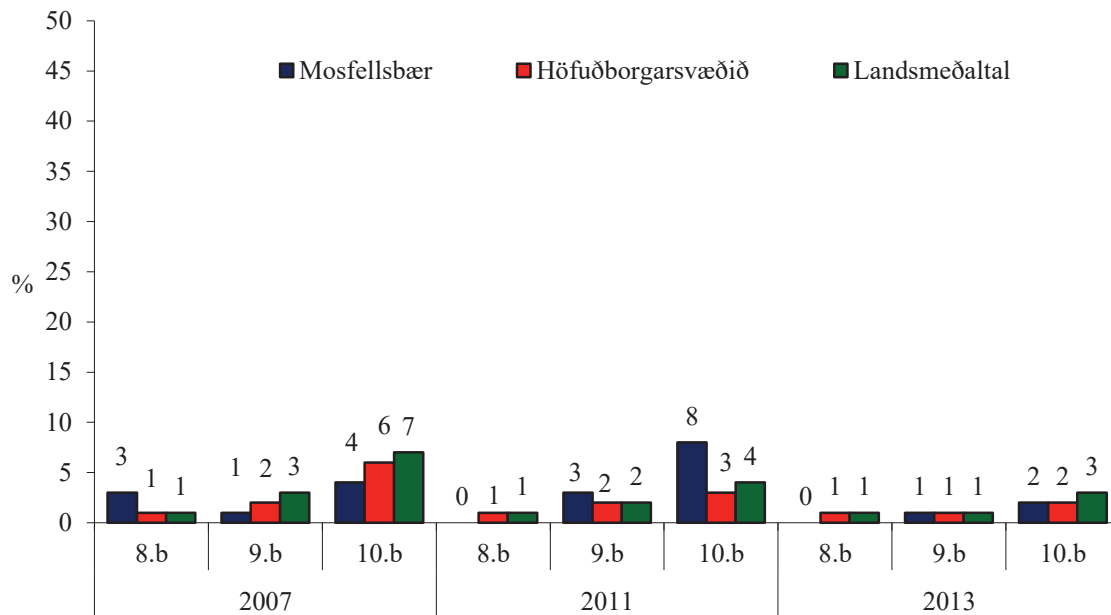
Mynd 6. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.

Mynd 7. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.

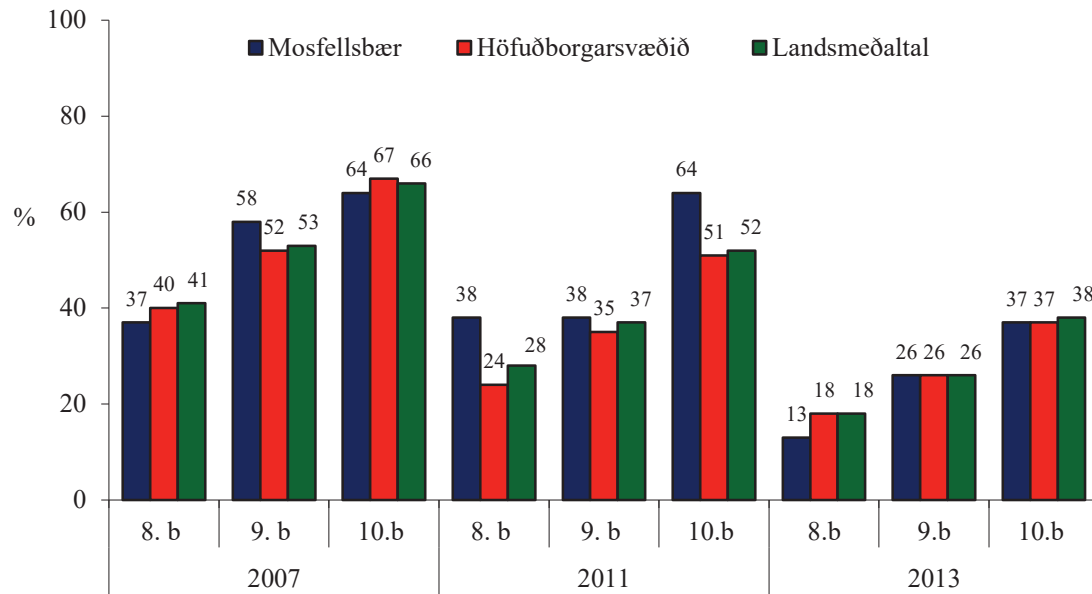

Mynd 8. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.

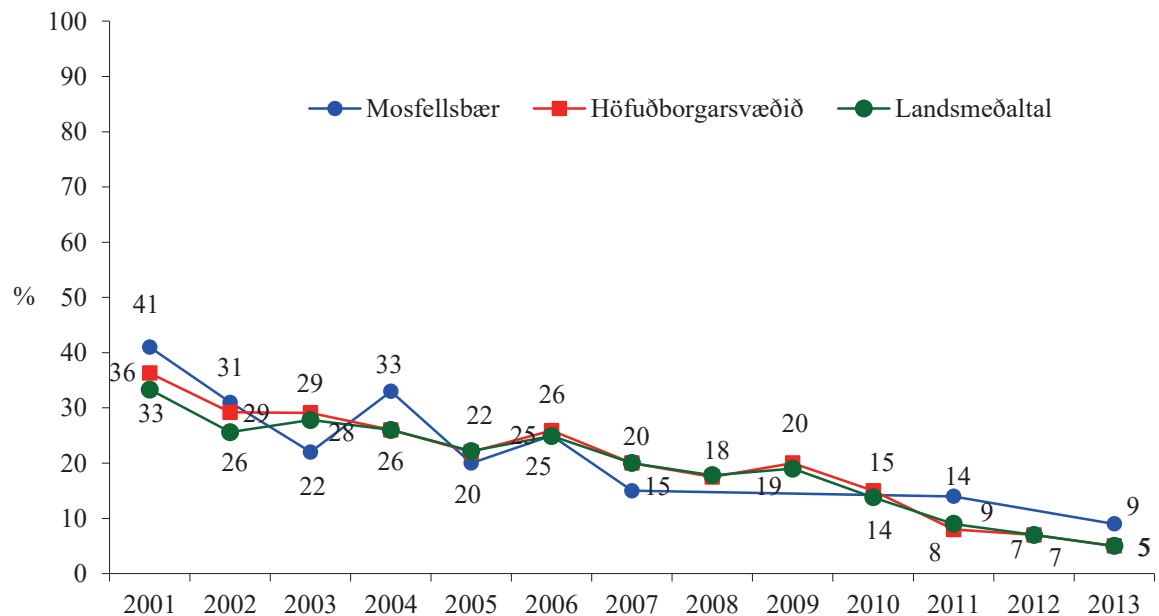
Mynd 9. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2007, 2011 og 2013.

Neysla áfengis um ævina

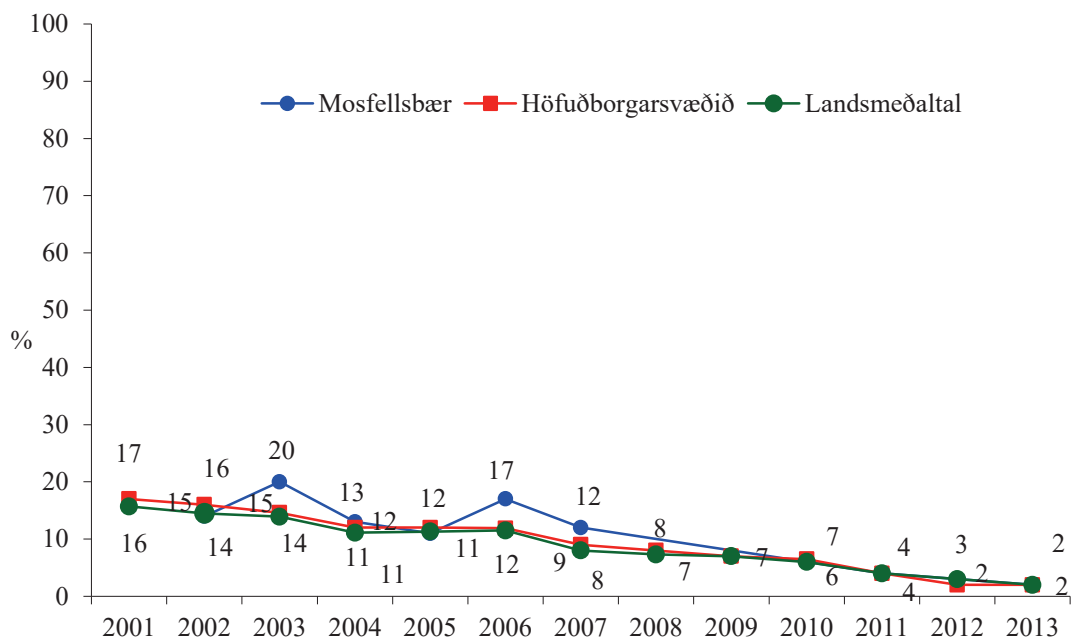

Mynd 10. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2007, 2011 og 2013.

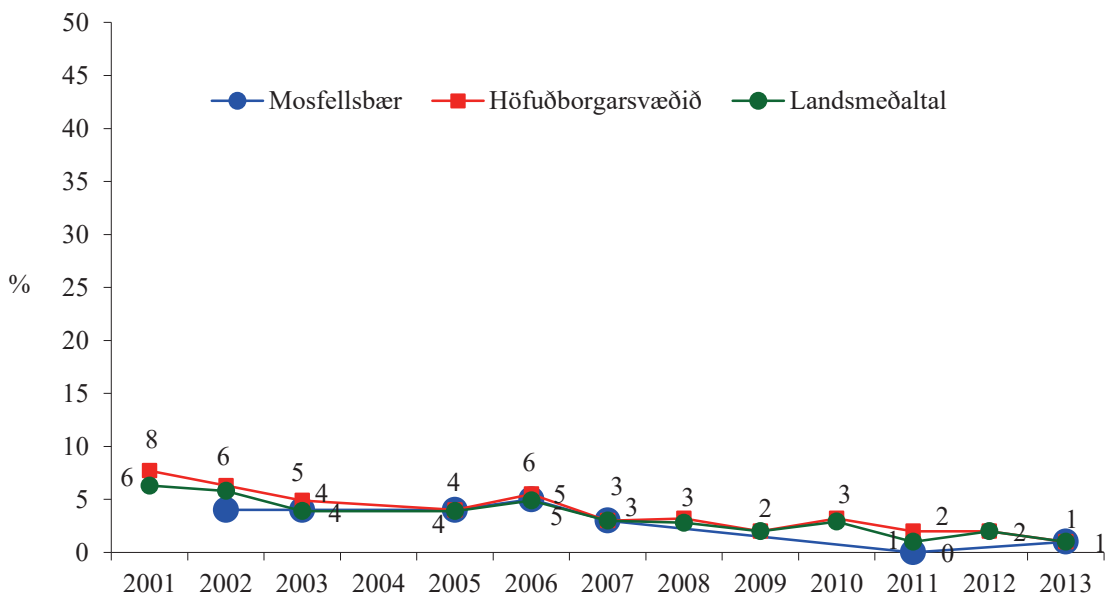
Ölvun síðastliðna 30 daga

Mynd 11. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2013.

Mynd 12. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2013.

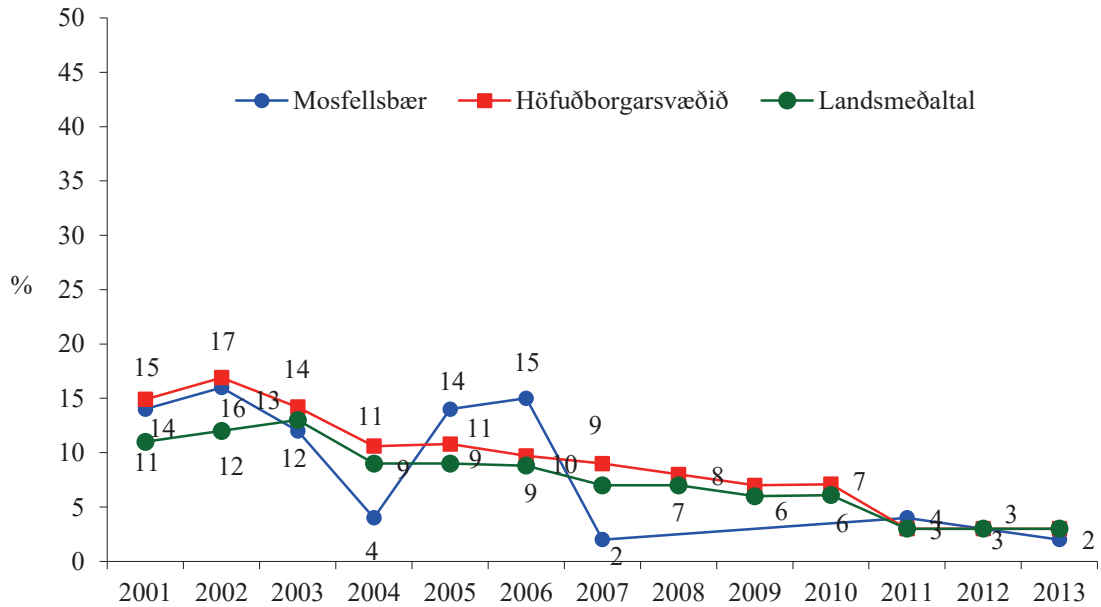

Mynd 13. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2013.

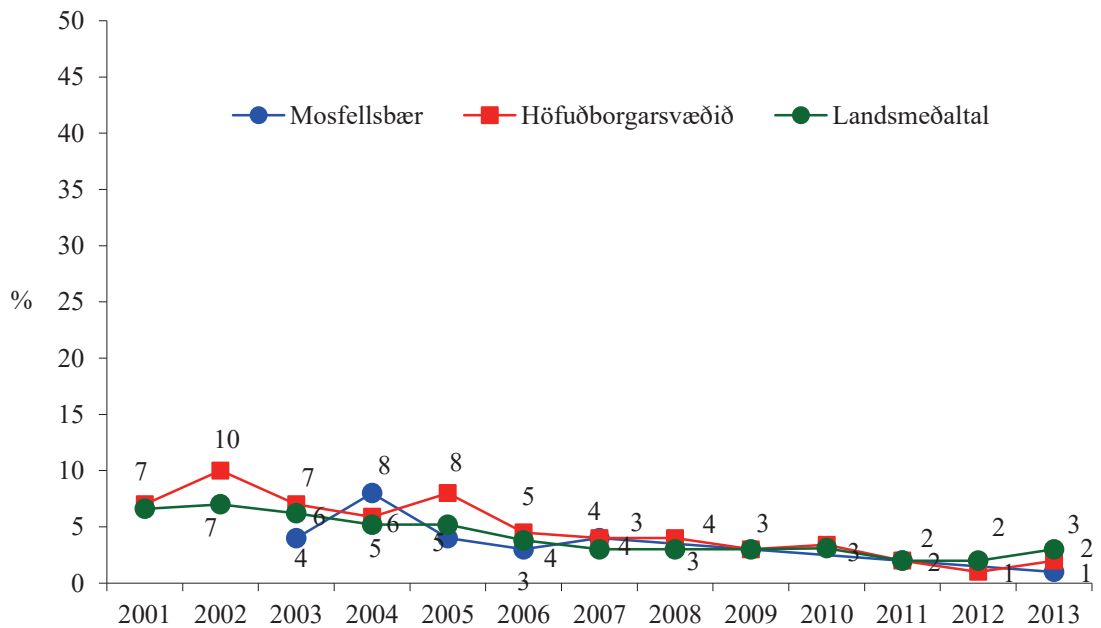
Tafla 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk í grunnskólum Mosfellsbæjar, árin 2011 og 2013 sem hafa drukkið áfengi (stundum eða oft) á tilteknum stöðum

Staður:	2011 (%)			2013 (%)		
	Mosfellsbær	Höfuðborgar- svæðið	Landið	Mosfellsbær	Höfuðborgar- svæðið	Landið
Heima hjá mér:	4	2	2	3	1	2
Heima hjá öðrum:	17	9	9	6	6	6
Í bænum:	7	4	6	5	3	3
Á skemmtistað eða pöbb:	7	2	3	5	2	2
Á grunn- skólaballi:	0	1	1	1	1	1
Á framhalds- skólaballi:	3	1	2	0	1	1

Kannabisneysla

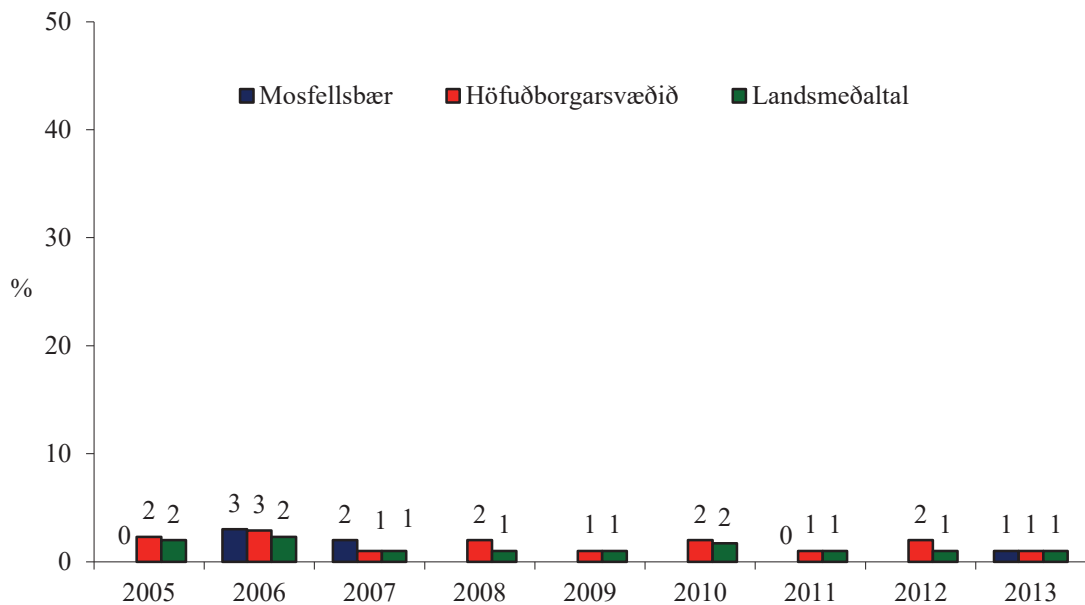

Mynd 14. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2013.

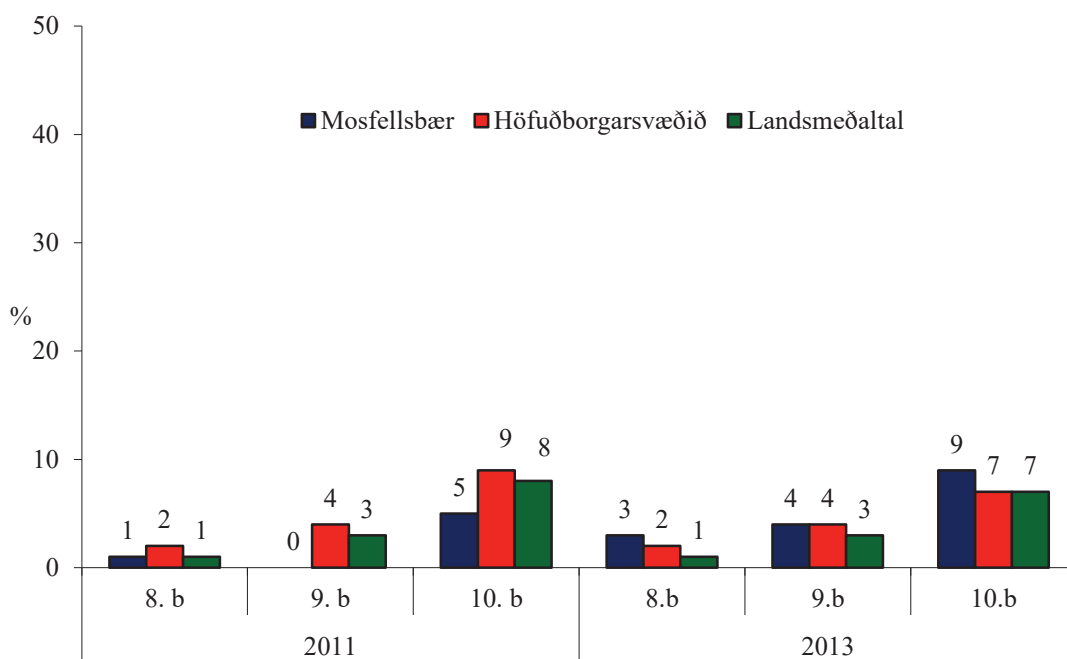

Mynd 15. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2013.

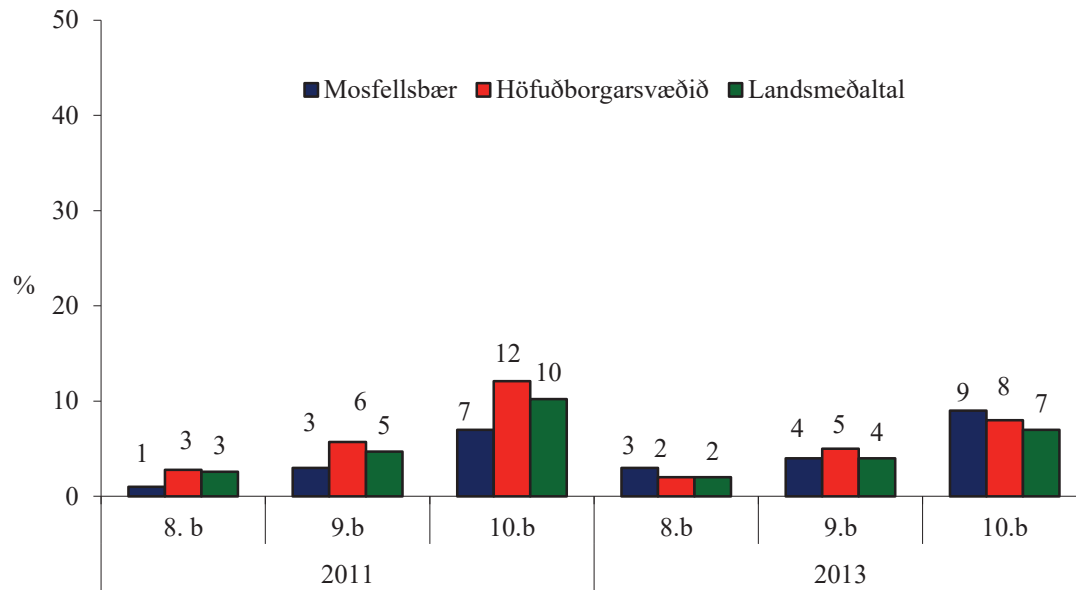

Mynd 16. Hlutfall nemenda í 8.bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 – 2013.

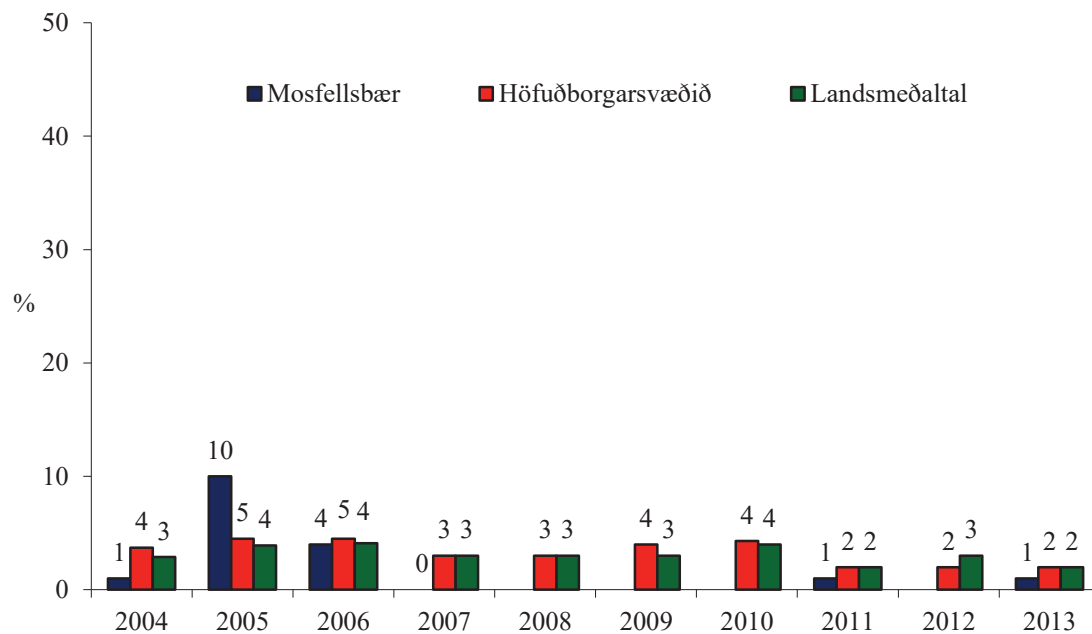
Mynd 17. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2011 og 2013.

Mynd 18. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2011 og 2013.

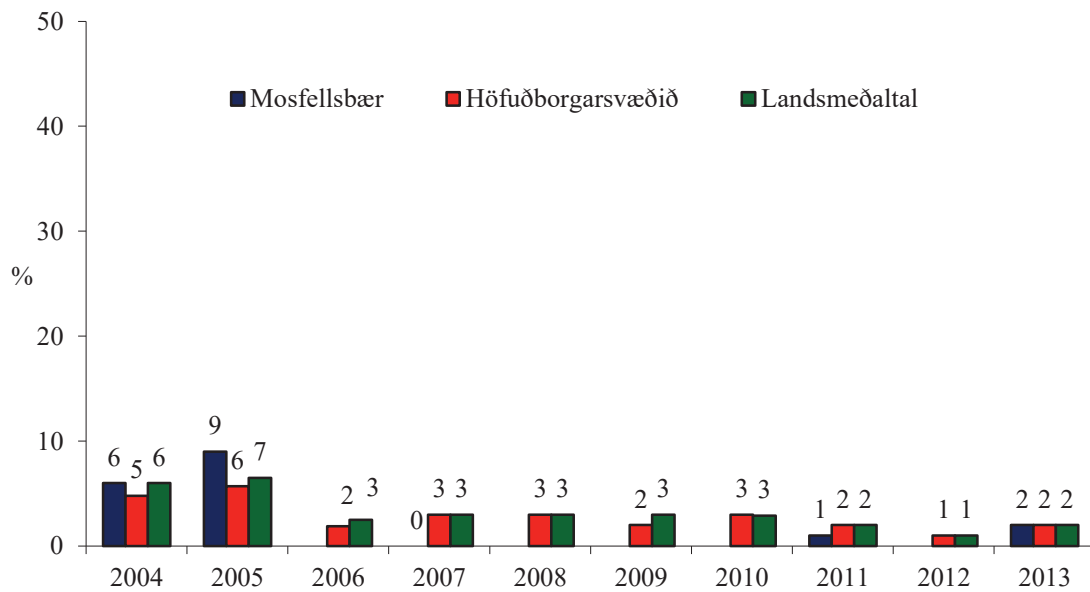
Neysla annarra ólöglegra vímuefna

Amfetamín

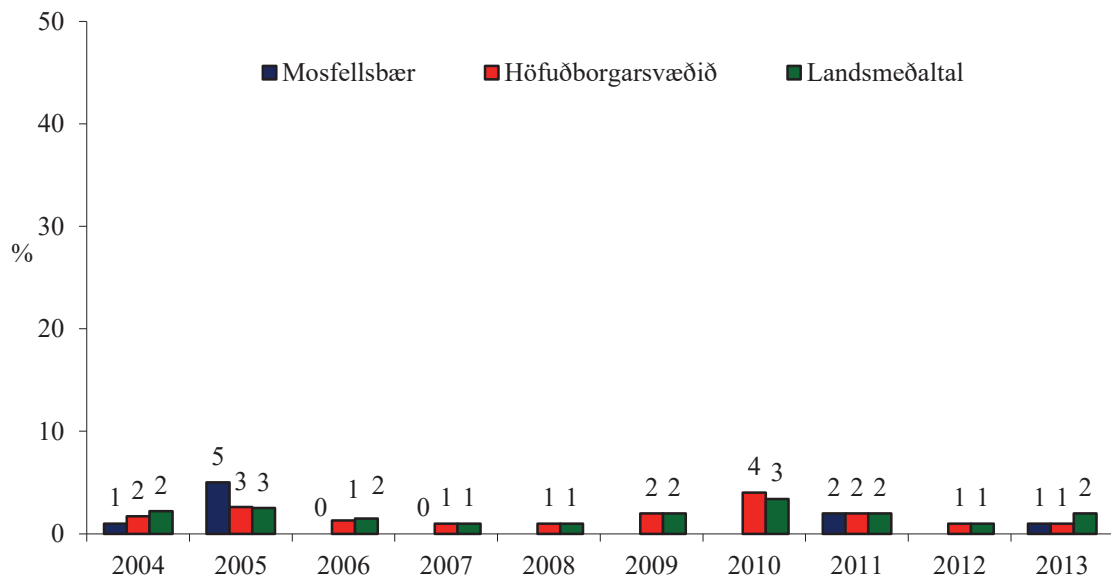
Mynd 19. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2013.

Sniff

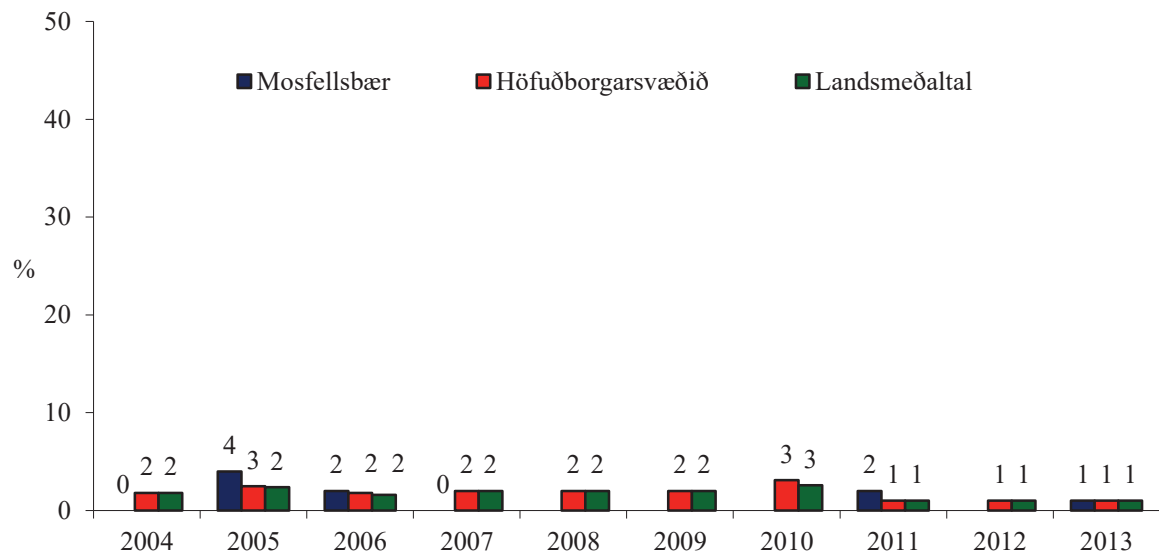
Mynd 20. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftár um ævina, árin 2004 – 2013.

Sveppir sem vímuefni

Mynd 21. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftár um ævina, árin 2004 – 2013.

E tafla

Mynd 22. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftár um ævina, árin 2004 – 2013.